

Saara Nivala

**KANSANLAULUJA KLARINETEILLE –
yhteismusisoinnin ilot ja haasteet**

KANSANLAULUJA KLARINETEILLE –
yhteismusisoinnin ilot ja haasteet

Saara Nivala
Opinnäytetyö
Kevät 2011
Musiikin koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Saara Nivala

Opinnäytetyön nimi: KANSANLAULUJA KLARINETEILLE –
yhteismusisoinnin ilot ja haasteet

Työn ohjaaja: Jouko Tötterström

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2011

Sivumäärä: 24+7

Tässä opinnäytetyössä yhdistyy kaksi tärkeää tekijää: sovittaminen ja kansanlauluperinteen eteenpäin siirtäminen. Sovitusten laatimisessa käytettiin sekä opinnoissa että kokemuksen kautta saatuja tietoja ja taitoja. Sovitettavaksi kappaleiksi valikoitui neljä tuttua, keskenään erilaista kansanlaulua. Kappaleissa käytettiin vaihtelevia sovitustekniikoita, joiden tarkoituksena oli tuoda esille klarinetin monipuolisia ulottuvuuksia.

Opinnäytetyön pedagogisena tavoitteena oli tutkia yhteismusisoinnin merkitystä sosiaalisesta ja musiikillisesta näkökulmasta. Musiikkipedagogien tutkimukset ryhmässä oppimisesta sekä omat kokemukset ryhmän ohjaamisesta ovat tämän tavoitteen pohjana. Sovitusten käytännöllistä toimivuutta klarinettikvartetille kokeiltiin kevään 2011 ajan harjoittamalla niitä sopivantasoisien oppilaiden ryhmässä. Harjoituskauden kuluessa havainnoin yhteismusisoinnin merkitystä oppilaille ja itselleni ryhmänohjaajana. Lopuksi oppilaita haastateltiin kansanlauluihin ja kamarimusiikkiin liittyvin kysymyksin.

Projektin päätyttyä oppilaat osasivat määritellä kansanlaulujen ominaispiirteitä. Kamarimusiikki vaikutti oppilaiden musiikillisiin taitoihin ja erityisesti heidän ilmaisunsa soittajina tuli rohkeammaksi. He myös oppivat kuuntelemaan toisiaan sekä tunnistamaan harmoniasta duuri–mollitonaliteettia ja erilaisia sävyjä teknisen osaamisenkin parantuessa.

Musiikillisten seikkojen lisäksi yhteismusisointi loi yhteenkuuluvuuden tunnetta ja toi monipuolisuutta ohjelmistoon sekä työtapoihin. Jokaisen soittajan opintoihin olisi hyvä kuulua kamarimusiikkia ennen orkesterisoiton aloittamista.

Opinnäytetyön myötä kertyi arvokasta kokemusta ryhmäsoiton ohjaamisesta sekä klarinettikokoonpanolle sovittamisesta. Sovitukset ovat käytettävissä tulevaisuudessa nuorten soittajien ohjelmistona.

Asiasanat: klarinetti, kansanlaulut, sovittaminen, tiimiopetus, yhteismusisointi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Music, Option of Music Pedagogue

Author: Saara Nivala

Title on thesis: Folk Songs for Clarinets – challenges and joy of chamber music

Supervisor: Jouko Tötterström

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2011 Number of pages: 24+7
appendices

Two subject matters combined in this thesis are arranging and advancing the folk song tradition. The arrangements were composed with the help of the knowledge and skills gained in the studies and through experience.

The pedagogical aim of the thesis was to analyze the meaning of chamber music from a social and musical point of view. The data was based on other pedagogues examinations concerning chamber music and my own observations in group teaching.

The arrangements were rehearsed by students at proper level during spring 2011. Group learning was tested and observed the whole time. An interview for the students was also made at the end of the rehearsal period.

Many musical and social achievements can be defined after the rehearsal project; the best of which were the strongness in expression and the feeling of togetherness. In addition, the characteristics of folk songs could be defined by the students.

The results show the importance of chamber music both for students and the teacher. The arrangements can be used as a repertoire for young clarinet players.

Keywords: arranging, chamber music, clarinet, folk songs, group teaching

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 YHTEISMUSISOINTI.....	7
2.1 Yhteismusisoinnin haasteet	7
2.2 Yhteismusisoinnin kehittävät tekijät	8
2.3 Yhteismusisoinnin sosiaalinen merkitys	10
3 SOVITUKSET	14
3.1 Sovitustekniikka ja klarinetin ominaispiirteet	14
3.2 Stemmojen roolit ja taso	16
4 POHDINTA.....	19
4.1. Oppilaiden haastattelu	19
4.2 Loppuyhteenveto	20
LÄHTEET	24
LIITTEET	25

1 JOHDANTO

Synnyin 1980-luvun alussa, jolloin lapset vielä kuuntelivat paljon lasten- ja kansanlauluja. Lastenlaulut jäivät varttuessani vähitellen pois, mutta kansanlauluja minun tulee laulettua ja soitettua vielä tänäkin päivänä. Pidän niiden kauniista, kaihoisasta ja usein surumielisestä soinnista. Kansanlauluista voi kuulla suomalaisen mentaliteetin sydänsurujen syövereissä, ja niiden tunnelma vie usein ajatukset Suomen luontoon hienoine maisemineen.

Tahdon ylläpitää kansanperinteen siirtämistä seuraavillekin sukupolville. Opetan mielelläni kansanlauluja oppilailleni. Heistä suurin osa ei tiedä, mitä kansanlaulut ylipäättään ovat, tai jos tietävät, he eivät tunne niistä moniakaan. Jos melodia on heille tuttu, he usein kertovat kuulleensa sen pienenä äitinsä tai mumminsa laulamana. Sanat ovat laulujen olennainen osa, mutta myös melodia tuo tärkeän sanoman ulos. Sitä me keskitymme oppilaideni kanssa soittamalla tulkitsemaan.

Opinnäytetyön tarkoitus kansanperinteen säilyttämisen lisäksi oli se, että oppilaat pääsevät nauttimaan yhteissoitosta ja kehittymään sen tuomien haasteiden myötä. Olemme aiemmin soittaneet hyvin yksinkertaisia kappaleita kahdelle tai kolmelle klarinetille, ja olen myös säestänyt heitä pianolla. Sovitusten soittaminen kvartetissa oli kaikille uudenlainen kokemus, koska jokainen stemma oli tällä kertaa itsenäinen kokonaisuus.

Pedagogisesta näkökulmasta katsoen haaste tässä opinnäytetyössä oli yhteissoiton ohjaaminen. Siitä minulla ei aiemmilta opetusvuosiltani ole paljoa kokemusta. Kappaleet opeteltiin ensin yksityistunneilla jokaisen oppilaan kanssa erikseen, mutta pääpaino harjoitusprosessissa oli yhteistunneilla. Harjoittelu tapahtui Oulussa Tuiran ala-asteella musiikkiluokkien viitos- ja kolmosluokkalaisten klarinetistien kanssa kevään 2011 aikana.

Olen tehnyt oppilailleni muutamia helppoja sovituksia joului- ja kevätkonsertteja varten, kun he ovat halunneet esiintyä yhdessä. Haaveissani oli ollut monen vuoden ajan tehdä

monipuolisempia ja haastavampia sovituksia. Sovituksissani pyrin tuomaan esille klarinetin eri ulottuvuudet ja tekemään jokaisesta stemmasta mielenkiintoisen ja vaihtelevan soittaa. Harjoittelukauden aikana pääsin kehittämään omia taitojani sovittajana arvokasten käytännön kokemusten myötä.

2 YHTEISMUSISOINTI

2.1 Yhteismusisoinnin haasteet

Normaalisti soittotunnit ovat vain opettajan ja oppilaan välisiä tilanteita. Ryhmän ohjaamisessa kommunikaatioon vaikuttavia osapuolia on useampia. Opettajan ja oppilaiden välillä on oma vuorovaikutussuhde, jossa opettaja pyrkii luomaan oppimiselle sopivan ilmapiirin ja voi soittaa mukana muita tukien. Sen lisäksi oppilaitten välillä vallitsee oma kommunikaationsa. Oppilaat havainnoivat toistensa tekemisiä ja muokkaavat omaa toimintaansa sen mukaan. Yhteissoitto on yhdessä tekemistä, johon jokainen ryhmän jäsen on sitoutunut. Esimerkiksi kappaleitten harjoittelematta jättäminen tuottaa vaikeuksia koko ryhmälle eikä pelkästään itselle. Oppilaitten pitää ymmärtää oma vastuunsa ja kannustaa soittokavereitansa tekemään samoin. Jotta asetettu perustehtävä toteutuisi, on jokaisen ryhmänjäsenen otettava kollektiivista vastuuta (Korhonen 2008, 18).

Kappaleissa mukana pysyminen on yksi iso haaste. Yksin soittaessaan oppilas korjaa tekemänsä virheet ja pysähtyy. Yhteissoitossa korjauksia ei voi tehdä, koska silloin jää muista jälkeen, ja koko ryhmä voi mennä sekaisin yhden osapuolen puuttuessa tai muuttaessa toimintaansa. Olen koettanut rohkaista omia oppilaitani myös yksin soittaessa siihen, että aina voi jatkaa, vaikka jotain pientä sattuisikin. On hyvä taito osata soittaa alusta loppuun, vaikka kaikki ei menisikään ihan täysin oikein. Suni (2006, 14) viittaa tutkimuksessaan viulupedagogi Kankaan huomioon siitä, että pienten virheitten ohittaminen saa oppilaat soittamaan rohkeammin ja luottamaan paremmin omiin taitoihinsa. Olennaisempaa on ehjä kokonaisuus, ei virheiden kartoittaminen.

Kuuntelemisen taitoa pidetään usein kaikkein tärkeimpänä ryhmässä opittavana asiana. Toisten kuunteleminen on asia, jonka oppii yhteissoitossa sinnikkään harjoittelun myötä. Aluksi oppilaani olivat kiinni omissa stemmoissaan ja pyrkivät vain suorittamaan oman osuutensa, jolloin toisten kuunteleminen jäi taka-alalle, mikä aiheutti muun muassa rytmien eriaikaisuutta ja tempojen vaihtelua. Musiikki elää, eikä

kukaan ryhmässä soittava voi edetä omia polkujaan muista välittämättä. Yhteinen tuotos vaatii jatkuvaa kanssasoittajien huomioimista.

Yhteismusisoinnin suurimpia teknisiä haasteita on rytmien käsittely. Kun päällekkäin soi useammanlaisia rytmejä, niiden tuottaminen vaikeutuu. Käytimme paljon aikaa rytmien tarkastelemiseen. Etsimme keinoja, joilla voi saada tukea toisen soitosta, ja selvitimme, miten rytmiiikka nivoutuu yhteen.

Viritys ja balanssi veivät oman aikansa kappaleita harjoitellessa. Alkuvirityksen jälkeen yksittäiset äänet eivät löytäneetkään oikeaa viretasoa. Tiedyt intervallit ovat aina haastavia, kuten esimerkiksi oktaavit. Saimme kuitenkin ratkottua pahimmat vireongelmat kuuntelemalla ja tiedostamalla tarvittavat muutokset, ja usein myös balanssin hakeminen auttoi vireen löytämisessä. Erityisesti pitkiä sointusäveliä soitettaessa pyysin oppilaita kuuntelemaan omaa ääntään ja miettimään, mikä funktio sillä on kyseisessä soinnussa. Balanssiin liittyi myös tilan antaminen soolo-osuuksille ja melodian kakkosäänen esille tuominen. Määrittelimme sen, millainen rooli kenelläkin oli kappaleen eri osissa, ja oppilaat muokkasivat sen mukaan omaa soittoaan.

2.2 Yhteismusisoinnin kehittävät tekijät

Opettamaani ryhmään kuului kolme oppilasta, ja soitin itse neljättä stemmaa. Kaksi oppilasta oli samalla tasolla ja kolmas vasta-alkaja, mutta erittäin lahjakas soittaja. Reilun puoli vuotta soittaneen stemmaksi valittiin nelosklarineti. Hänellä oli pieniä sooloja, mutta lähinnä roolina oli säestää ylä-ääniä. 9-vuotias ihaili vanhempia ja kokeneempia soittajia. Tällainen positiivinen tasoerotilanne auttoi nuorinta soittajaa kehittymään ja selviytymään osuudestaan.

Kaksi samaan aikaan aloittanutta 11-vuotiasta soittajaa halusivat pysyä omalla tasollaan ja näyttää esimerkkiä nuoremmalle soittajalle. Heillä oli myös keskenään positiivinen kilpailutilanne. Oppilaat tahtoivat selvitä mahdollisimman hyvin omista stemmoistaan, ja he vertailivat, kummalla on vaikeampaa soitettavaa. Jaoimme stemmat kuitenkin siten, että molemmille tuli yhtä vaativia osuuksia sovituksissa. Sopiva paine selviytyä omasta roolista kappaleissa kehitti molempien soittoa harjoituskauden aikana.

Yksityistunneilla rytmien harjoittelu tapahtuu lähinnä mallioppimisella, mutta ryhmätilanteessa siihen ei ole mahdollisuutta. Välillä sovituksista löytyi jäljittelypaikkoja, joissa eri stemmat toistavat samaa rytmiä, mutta oma varmuus rytmeistä pitää silti olla olemassa. Pitkien säestysäänten soittaminen ei kuulosta vaikealta tehtävältä, mutta toisten soittaessa liikkuvampaa satsia voi tempon taju hämärtyä. Toisessa ääripäässä taas nopeiden kuvioiden sovittaminen puolta hitaampiin taustääniin on haasteellista. Rytmien käsittely kuitenkin parani jokaisella oppilaalla huimasti harjoittelukauden edetessä. Rytmitajun harjaantumisesta yhteissoitossa ovat tehneet havaintoja muutkin ryhmäopetusta seuranneet.

Suni (2006, 4) nostaa esiin Kankaan ajatuksen kehittyvästä sisäisestä pulssista, joka auttaa sovittamaan oman soiton muiden sekaan. Rytmitajun lisäksi yhteissoitossa harjaantuu harmonian ja melodian taju. Oppilaat tietävät, kuka milloinkin on solistina eli päämelodiaa soittamassa, kenellä on melodian kakkosääni ja mikä osuus omasta stemmasta on säestystä. Jokaisella on yhtä lailla tärkeä rooli, mutta melodialle pitää antaa tilaa. Se onnistui aika lailla alusta lähtien, vaikka välillä piti pyytää muita stemmoja hieman hiljentämään volyyymiaan. Harmoniatajun kehittyminen oli puolestaan pitempi prosessi, mutta aika teki tehtävänsä. Varsinkin pitkiä sointuja soittaessa oppilaat pystyivät kuulemaan harmonian tarkemmin, ja he oppivat sen, millä funktiolla sointu rakennetaan ja balansoidaan. Yksin soittaessa he eivät usein huomaa unohtamiaan alennuksia tai ylennyksiä etumerkinnässä, mutta yhteissoitossa jokainen unohdus kuuluu. Uskoisin, että melodiasoittimen soittajille tämä oli arvokas kokemus myös siksi, että he oppivat kuuntelemaan ja omaksumaan duuri–molli-tonaliteettia.

Nuotinluku on usein opettajan avustuksella tapahtuvaa toimintaa yksityistunneilla. Monesti uudet kappaleet esitellään oppilaalle soittamalla ne ensin itse, jotta oppilas saa kuulokuvan. Yhteissoittoa valmistellessa stemmat voidaan käydä läpi jokaisen oppilaan kanssa erikseen, mutta yhteisissä harjoituksissa niiden tarkempaan tutkimiseen ei ole aikaa. Oppilaat alkavat lukea sujuvammin nuotteja yhteissoitossa, kun heillä onkin yhtäkkiä enemmän vastuuta omasta soitostaan. He voivat myös saada tukea soittokavereittensa stemmoista, jos he soittavat esimerkiksi melodiaa kaksiäänisenä samoin rytmein. Ryhmässä opiskeleminen on hyödyllistä, koska toisten kokemuksista, onnistumisista ja virheistä voi oppia (Korhonen 2008, 18).

Yhteissoitto kehittää oppilaitten esiintymistaitoja. Ryhmäopetustilanteessa he esiintyvät jatkuvasti toisilleen. Oppilaat harjaantuvat soittamaan muille, ja se voi lievittää esiintymispelkoa (Korhonen 2008, 18). Esiintyminen tapahtuu ikään kuin huomaamatta, ja siksi oppilaat kokevat tilanteen rennommaksi kuin esimerkiksi konserttitilanteen. Omien oppilaideni kohdalla esiintyminen myös tuli luontevammaksi, ja oppilaat alkoivat kokea sen positiivisena tapahtumana sen sijaan, että pitää jännittää, koska joku muu on kuuntelemassa opettajan lisäksi.

Ryhmän ohjaaminen on hyvin erilaista kuin yksilötunneilla opettaminen. Eräs merkittävä ero yksilötuntien pitämiseen tuli esille heti alussa. Oppilaat jaksoivat soittaa koko soittotuntinsa ajan yhteiskappaleita paljon intensiivisemmin kuin yksin ollessaan, jolloin ajatukset helposti harhailevat ja työskenteleminen on jaksottaista. Keskittymiskyvyn kehittymisestä ovat tehneet huomioita myös muut ryhmäohjaajat. Lasten yksityistunneilla soitettiin parin minuutin pätkissä, mutta yhdessä lapset olisivat jaksaneet soittaa vaikka kuinka kauan (Nelson 1987, 3).

Opettajajohtoinen opettaminen on itselleni tuttua ja tehokasta toimintaa, mutta yhteiskappaleissa päätin kokeilla myös sitä, että lapset saivat opettaa toisiaan. He olivat innoissaan neuvomassa kavereitaan ja tämä tapa osoittautuikin varsin hyväksi. Opittujen asioiden omaksumiseen saa tukea toisilta. Muutenkin uusien asioiden opettaminen tuntui helpommalta, kun kyseessä oli ryhmätilanne. Nelsonin (1987, 3) tutkimuksessa selvisi, että asioiden omaksuminen on helpompaa, kun voi saada vertaistukea toisilta soittajilta. Oppilaitteni kohdalla tämä tuli esiin siten, että esimerkiksi kaksi samanikäistä soittajaa suhtautui uuteen tietoon täysin eri tavoin. He osasivat tuoda asian esille eri näkökulmista toisiaan opettaen. Samalla sain opettajana arvokkaita vinkkejä.

2.3 Yhteismusisoinnin sosiaalinen merkitys

Soittotunneilla käyminen on itsenäistä ja yksinäistäkin työntekoa. Opettajan kanssa ollaan vuorovaikutuksessa viikoittain, mutta kaikenikäisille soittajille olisi tärkeää olla kontaktissa myös muihin soittajiin. Vasta aloittaneet oppilaat saavat tukea uuden harrastuksensa alkuun ikätovereiltansa, ja he voivat myöskin vaihtaa kokemuksia. Varttuneemmilta oppilailta voi kysyä neuvoja, ja heitä usein ihailaan. Pitemmällä

olevien oppilaiden kesken on usein jo muodostunut tiivis yhteishenki, joka auttaa kaikkia eteenpäin opinnoissaan. Myös taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma näkee yhteissoiton vahvistavan opiskelumotivaatiota (Opetushallitus 2002, 16).

Orkesterisoitto on usein ensimmäinen yhteissoittokokemus nuorille soittajille. Orkesterissa ensimmäisenä haasteena on kappaleissa mukana pysyminen ja oman roolin löytäminen isossa ryhmässä. Yksilötunneilla opitut asiat, kuten esimerkiksi voimakkuusvaihtelut ja musiikin sävyt, vaativat orkesterissa ihan erilaista lähestymistapaa. Kamarimusiikki eri kokoonpanoineen auttaa löytämään väylää yhteissoiton maailmaan. Pienessä ryhmässä soittaminen antaa mahdollisuuden kuulla itsensä ja kaikki muut, ja siten oppilaat tottuvat vähitellen yhteissoittoon kaikkine mukavine puolineen ja haasteineen. Tätä ajatusta tukee myös Opetushallituksen opetussuunnitelma, joka pitää yhteissoittoa pienkokoonpanoissa iloa tuottavana ja musiikillisesti kehittäväenä tekijänä (Opetushallitus 2002, 16).

Kanssaihmiset ovat korvaamattomia paitsi elämässä, myös soittamisessa. Korhosen (2008, 18) tekemässä selvityksessä oppilaat kertoivat, että toisten kanssa soittaminen on heille merkityksellistä. Ryhmän tuki on heille tärkeä, ja se auttaa myös keskittymään. Omat oppilaani nauttivat myös selvästi toistensa seurasta ryhmätunneilla, ja se toi heistä esille uusia puolia. Jokainen heistä muun muassa harjoitteli tavallista enemmän ja halusi esitellä omia taitojaan muille soittajille. Aremmatkin soittajat olivat yhtäkkiä innokkaina ja reippaina omien stemmojensa kanssa, kun saivat soittaa yhdessä toisten kanssa.

Jokainen soittaja tuntee itsensä tärkeäksi ryhmässä soittaessaan. Kaikilla on selkeästi oma ja korvaamaton tehtävänsä kappaleissa, ja ne kuulostavat keskeneräisiltä, jos yksikin soittaja puuttuu. Yhteissoitto voi usein nostaa oppilaan itsetuntoa ja parantaa hänen käsitystään omista muusikontaidoistaan. Jokainen oppilas kehittyy soitossaan itsenäisempään suuntaan ja uskaltaa esiintyä jatkossa rohkeammin, soittipa yksin tai ryhmässä.

Ihmisellä on luontainen tarve kuulua erilaisiin ryhmiin. Tätä voidaan kutsua liittymismotiiviksi. Opiskelun tehtäväkeskeiset tavoitteet pystyy omaksumaan paremmin, jos oppilas tuntee liittyvänsä opettajaan ja tämän ohjaamaan ryhmään.

Tämän tunnesiteen muodostumisen epäonnistuessa oppilas voi pyrkiä erottautumaan ryhmästä ja hänen käytöksensä ja tavoitteensa muuttuvat opiskelukielteisemmiksi. Ryhmänsisäinen kunnioitus on tärkeää jokaiselle jäsenelle. (Anttila & Juvonen, 2002, 135.)

Opettajalla on avainasema alussa, kun ryhmän jäsenet alkavat tutustua toisiinsa soittajina. Opettajan nähdessä vaivaa yhteishengen luomisessa ryhmän oppiminen ja tehokkuus paranee (Suni 2006, 12). Projektimme harjoituksissa oli rento tunnelma, mutta pidimme huolta myös siitä, että saimme joka kerta tehtyä kovasti töitä kappaleiden edistymisen eteen. Alusta saakka oli myös selvää, että jokainen saa kertoa mielipiteensä ja tehdä ehdotuksia kappaleiden harjoittelun lomassa. Yhdessä tekeminen saa soittamisen ilon ja innon pysymään paremmin yllä, ja se lisää myös yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka puolestaan parantaa yleistä oppimisilmapiiriä.

Hyvän ja turvallisen oppimisilmapiirin luomiseen vaikuttaa olennaisesti opettajan ja oppilaan välinen suhde. Ryhmätilanteessa opettajan tulee kohdella jokaista oppilastaan tasapuolisesti ja välittäen. Heidän arkensa kuulumisten kyseleminen ja huolien ja murheiden kuunteleminen tuo lapselle tunteen turvallisesta aikuisesta. Soitonopettaja voi olla usein myös ensimmäinen kodin ulkopuolinen auktoriteetti luokanopettajan lisäksi, joten opettajalla on osaltaan vastuu lapsen henkisestä kasvamisesta. (Penttilä 2010, 14.)

Lahjakkaiden ja motivoituneidenkin oppilaiden kanssa voi joskus tulla vaiheita, jolloin opettaja joutuu tekemään töitä innostuksen ylläpitämiseksi. Jos oppilaalla on positiivinen musiikillinen orientaatio, se helpottaa opettamista (Anttila & Juvonen, 2002, 85). Tätä orientaatiota voi ohjata muun muassa tarjoamalla mahdollisuuden erilaisten musiikkityylien soittamiseen ja esimerkiksi ryhmässä. Uudenlainen opiskelumuuoto soittamisessa voi motivoida oppilasta.

Yhteismusisointi luo mahdollisuuden monipuolisemman ohjelmiston soittamiseen. Erilaiset musiikkityylit ovat usein helpommin käytössä. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma korostaa vaihtelevan ohjelmiston tärkeyttä soitonopiskelussa, koska se kehittää oppilaan musiikillisia taitoja (Opetushallitus, 2002, 16). Lisäksi omien sovitusten tekeminen käytössä olevalle kokoonpanolle antaa mukavan haasteen

sovittajalle. Samalla ryhmä saa asiantuntevan jäsenen sekä henkilökohtaisen sovituksen.

Yhteissoitolla on merkitystä myös opettajan jaksamiselle työssään. Vaihtelevat työtavat tuovat muutoksia soitonopettajan arkeen. Itse pidän opettajana tietyt rutiinit, mutta pyrin löytämään uudenlaisia työtapoja ja opetusmetodeja jatkuvasti. Yhteissoitto tarjoaa hienon mahdollisuuden irrottautua normaalikaavoista, ja sen lisäksi se vahvistaa yhteishenkeä opettajan ja oppilaiden välillä. Pirstystä opetustuokioihin ryhmän kesken tuo myös se, että opettaja voi soittaa ryhmässä omaa stemmaansa.

3 SOVITUKSET

3.1 Sovitustekniikka ja klarinetin ominaispiirteet

Soitin musiikkiopistoaikoinani useita vuosia erilaisissa klarinettiyhdyksissä. Sovituksia oli monenlaisia, mutta minulle jäi ikävänä asiana mieleen se, että useissa kappaleissa piti soittaa pelkästään säestystä. Osa sovituksista taas oli mukavia, kun soolo-osuuksia jaettiin jokaiselle soittajalle. Viimeksi mainittuun olen itsekin pyrkinyt sovituksissani. Kenenkään ei ole tarkoitus olla musiikillisesti toisia enemmän esillä, ja jokainen saa soittaa melodiaa vuorollaan. Säestystenkin soittaminen on haastavaa ja mielenkiintoista, mutta koetin saada stemmat mahdollisimman tasapuolisiksi jakamalla niille erilaisia tehtäviä kussakin kappaleessa. Omien kokemusteni pohjalta muistan, että oppilaat saattavat miettiä omaa osaamistaan, jos heille annetaan vain heidän mielestään helppoja stemmoja.

Halusin pitää sovituksissani laulettavalla korkeudella olevat sävellajit. Klarinetti on transponoiva soitin ja soi kokosävelaskelta kirjoitettua nuottia matalampaa, mutta halusin silti jättää sovitukseen laulukirjoista löytämäni alkuperäiset sävellajit. Näin ollen kansanlaulut pysyvät paremmin tunnistettavina ja niiden soittokorkeus on klarinettimainen. Kaksi kappaleista on d-mollissa, joka sopii klarinetille oikein hyvin. Yhdessä on sävellajina g-molli, joka soi varsin kauniisti b-vireisellä soittimella. Jos kappaleessa on paljon ylennyksiä, se on usein virityksellinen ongelma b-klarinetille. Yhdessä kappaleessa on sävellajina yhden ylennyksen e-molli, mutta se soi hyvin myös klarinetilla. Sävellajit ovat lisäksi sopivia nuorille soittajille, mutta haastettakin riittää sopivasti.

Koska kappaleiden melodiat on kirjoitettu laulettavalle korkeudelle, niissä ei käydä läpi klarinetin laajaa äänialaa kokonaan. Säestävät äänet esittelevät kuitenkin myös klarinetin alarekisterin tummaa sävyä ja ylä-äänien kirkasta sointia. Kappaleet liikkuvat soivina ääninä pienen d:n ja kaksiviivaisen es:n välillä. Enimmäkseen kaikki neljä ääntä liikkuvat oktaavin sisällä, jolloin viritysongelmat vähenevät ja harmoniamatto

hahmottuu paremmin. Äänialan suppeus antaa myös aloitteleville soittajille mahdollisuuden soittaa mukana kappaleissa.

Yhtenä lähtökohtana sovituksissani oli monipuolisuus joka stemmassa. Klarinetti taipuu todella hyvin monenlaisiin säestyskuvioihin ja on siksi kiitollinen soitin sovittajalle. Sovitustyyliini kuuluu paljon jäljittelyä ja toistoa. Kaikki äänet soittavat usein vuorollaan teeman säveliä tai muunnoksia siitä, ja ne voivat esiintyä kappaleissa peräkkäisissä tahdeissa tai pitemmällä aikavälillä. Pyrin käyttämään tehokkaasti erilaisia rytmejä pitkiä ääniä unohtamatta. Pitkät äänet antavat parhaiten tilaa melodialle, mutta ne voivat myös tehdä vastaliikettä ja luoda siten jännitettä (Ruippo 2001, 1).

Klarinetti on pienistä puupuhaltimista moniulotteisin instrumentti. Sen parhaita puolia laajan äänialan ja teknisen taipuisuuden lisäksi on valtava dynamiikkaskaala. Melodian soittaja pystyy soittamaan stemmansa vahvalla äänellä sävelkorkeudesta riippumatta, ja säestävissä rooleissa olevat soittajat puolestaan voivat säätää äänenvoimakkuuttaan tarvittavaan suuntaan.

Melodian ala- tai yläpuolella kulkee sitä tukeva toinen ääni. Ruippo (2001, 1) määrittelee toisen äänen joko aktiiviseksi tai passiiviseksi. Aktiivinen toinen ääni luo jännitteitä ja purkauksia sekä täydentää melodiaa toimimalla sen vastapainona. Passiivinen toinen ääni kannattelee melodiaa ja harmoniaa olemalla profiililtaan matala. Näitä oppeja noudattamalla kirjoitin sovituksiini sekä aktiivisen että passiivisen säestysäänien. Muistutin oppilaita siitä, että etenkin aktiivisen toisen äänen pitää kuulua hyvin harmonian seasta, koska se on melodian ohella todella tärkeä ääni. Kun kaikki äänet soivat balanssissa, sointi on täyteläinen.

Sovituksieni näkyvin tunnuspiirre on vastamelodian käyttö melodian lepokohdissa. Ruippo (2001, 2) kutsuu säkeiden välissä olevia täytteitä melodisiksi kommentteiksi. Ne voivat olla melodiasta lainattuja aiheita tai kontrasteja melodialle. Itselleni on tutumpaa käyttää teeman aineksia eri tavoin. Käytän pysähtyneissä kohdissa johdattelevia vastamelodioita, joita soittaa eniten yleensä säestävässä roolissa oleva nelosklarineti. Joskus kontrastinen toinen ääni sopii myös melodian alle.

Eri intervallit soivat klarinetilla hyvin. Toiselle äänelle valikoin intervalliksi useimmiten terssin tai sekstin. Ne ovat intervaleista helpoimpia soittaa puhtaasti ja sointi on kaunis. Ruipon sovitusopeissa (2001, 3) mainitaan efektiivisinä intervaleina avosointiset kvartti ja kvintti. Ne sopivat yksittäisinä intervaleina piristeeksi terssi- ja sekstikulkuihin, ja käytinkin niitä välillä, koska ne myös soivat ongelmitta klarineteilla. Oktaavia halusin joihinkin paikkoihin kaksintamaan melodiaa tai vahvistamaan toista ääntä.

3.2 Stemmojen roolit ja taso

Saunavihdat (liite 1) on sovituksista kokonaispituudeltaan lyhyin, mutta siitä voi soittaa useamman säkeistön. Kappale on lisäksi sovituksista helpoin. Suurimpana haasteena on säästävien stemmojen rytmittäminen. Melodiaa kaksiaänisesti soittavat stemmat saavat puolestaan hyvin tukea toisistaan. Saunavihdaton kaunis ja yksinkertainen kappale, johon sovitus tuo taustalle vaihtelevaa rytmiiikkaa ja kirkkaita sävyjä.

Kappaleen alussa soolo on ykkösklarinetilla. Kakkosklarineti soittaa kakkosääntä enimmäkseen tersseinä ykkösklarinetin alapuolella. Kolmos- ja nelosklarinetit soittavat sointukierron mukaisesti säästäviä ääniä. Säkeen lopussa kakkosklarineti soittaa kolmosklarinetin tukemana melodisen kuvion, jolla nousee toisen säkeen solistiksi. Ykkösklarineti soi kakkosäänenä soolon yläpuolella. Kolmosklarineti soittaa tihenevää säästystä. Nelosklarineti johdattaa säkeen lopussa kappaleen kohti kertosaettä, jossa sooloa soittaa kolmosklarineti kakkosklarinetin soittaessa alempana kakkosääntä lähinnä seksteinä ja tersseinä. Ykkösklarineti säästää nelosklarinetin kanssa keskiääniä, ja nämä ääriään johdattavat kertaukseen ykkösmaalin lopussa. Kappaleen lopussa muistellaan alun teemaa ja rauhoitutaan hidastuksen kautta viimeiseen sointuun.

Yksi ruusu on kasvanut laaksossa (liitteet 2-3) on kappaleista rauhällisin ja tunnelmaltaan surumielisin. Sovitus sisältää monipuolista säästysrytmiiikkaa ja vaihtelevia sävyvivahteita. Se tuo kattavasti esiin klarinetin eri puolia. Sovitus on neljästä kappaleesta vaativin.

Sovitus alkaa introlla, jossa ykkös- ja kakkosklarineti soittavat kaihoisin tunnelmin terssikuviaita nelosklarinetin liittyessä mukaan pohjaääneksi. Kolmosklarineti lähtee

intron lopussa soittamaan melodiaa. Kakkosklarineti jäljittelee sooloa ja soittaa pitkiä ääniä vuorotellen. Kertosäkeen lopussa kakkosklarineti ottaa solistin roolin. Ykkösklarinetin roolina on tehdä harmoniaan kahdeksasosanuottisolinaa sointusävelin. Ykkösmaaliin tultaessa rytmikka rauhoittuu ja lopulta ykkösklarineti tukee melodiaa. Nelosklarineti säestää sointukierron mukaisesti aluksi pisteellisellä rytmillä ja sitten synkkoopeilla sekä puolinuoteilla. Nelosklarinetilla on tärkeä rooli säkeiden lopussa pienissä johdattelevissa sooloissaan. Toisen säkeistön lopussa ykkösklarineti nousee melodian yläpuolelle ja viimeistelee kappaleen kolmosklarinetin kanssa.

Tirlirlittiä (liitteet 4-5) on sovituksesta nuottikuvaltaan yksinkertaisin, mutta sen yhdessä soittaminen edellyttää erityistä tarkkuutta sekä itsevarmaa stemmanhallintaa. Kappaleen rytmikka on vaativaa, ja stemmoissa tapahtuu nopeita muutoksia kappaleen eri osioissa. Sovitus on toimiessaan vauhdikas ja melodialtaan mielenkiintoinen kokonaisuus.

Kappale alkaa introlla, jossa esitellään rytmisen säestys. Nelosklarineti soittaa vaihtobassokuviota, kun kakkos- ja kolmosklarinetit rytmittävät tahteja takapotkuin. Ykkösklarineti aloittaa soiton A-osan alussa soolollaan, kun väliäänit jatkavat samaa rytmistä säestystä. Nelosklarinetilla jatkuu osittain vaihtobasso, mutta pisteellisenä rytminä. Lisäksi nelosklarinetilla on tärkeä rooli säkeiden lopussa soolotahdeissaan. B-osassa soolo vaihtuu kakkosklarinetille ja terssejä sekä kvartteja soittaa alempana kolmosklarineti. Ykkösklarineti rytmittää takapotkuilla B-osan alkua melodian yläpuolella ja nousee lopulta myötäilemään kakkos- ja kolmosklarinetia oktaavia ylempää. Nelosklarineti rauhoittaa B-osaa pitkillä äänillä, ja nousee viimeisessä tahdissa kahdeksasosanuoteilla kertaukseen yhdessä kolmosklarinetin kanssa. Kakkosmaalissa kerrataan teeman loppumelodia ja soljutaan kahdeksasosanuottikuluilla loppuun.

Kullan ylistys (liitteet 6-7) sisältää temponvaihdoksia ja nopeita rytmejä. Myös sovituksen rakenne on haasteellinen hallittava. Sävellajinsa puolesta kappale on vaikein, mutta kokonaisuutena se on kuitenkin Yksi ruusu on kasvanut laaksossa -sovitusta helpompi. Kullan ylistys on rytmisen, kaunis ja vaihteleva sovitus.

Sovituksen alussa on intro, joka mukailee teeman kuudestoistaosanuottirytmia. Soolo

vuorottelee ykkös- ja kakkosklarinetilla. A-osaan noustessa kaikki neljä ääntä ovat jo mukana. A-osan melodiaa soittaa kolmosklarineti. Ykkösklarinetilla on rytmisen säestys, kakkosklarineti soi aläänenä melodialle ja nelosklarinetilla on soinnun pohjasäveliä enimmäkseen pitkinä ääнинä. B-osassa melodia siirtyy ykkösklarinetille, jota tukee kakkosklarineti toisena äänenä. Kolmosklarineti soittaa rytmistä säestystä, ja nelosklarineti jatkaa soinnun pohjasävelien soittamista. Välisoitossa muistellaan introa ja tärkeimmässä roolissa ovat ykkös- ja kolmosklarineti. Kakkosmaalissa ylä-äänit soittavat liikkuvaa melodiaa introa ja välisoittoa mukaillen. Loppusointujen alla soi nelosklarinetin soolo.

Kaikissa soituksissa ykkös-, kakkos- ja kolmosstemmat ovat samantasoisia. Ylemmät stemmat liikkuvat usein korkeammalla, mutta kolmosstemmaan tuo haastavuutta aläänten hallinta. Melodia liikkuu stemmasta toiseen, joten jokaiselle soittajalle tulee sekä ala- että ylä-ääniä soitettavakseen. Nelosklarineti soittaa klarinetin matalimmasta äänestä noin oktaavin sisällä liikkuvaa stemmaa, jossa suurimmat haasteet ovat rytmiiikka sekä kestävyys pitkien äänten soittamisessa. Nelosklarinetin voi korvata myös bassoklarinetilla, koska sitäkin luetaan diskanttiavaimelta. Stemma voi olla esimerkiksi aloittelevalle bassoklarinetistille sopiva. Soitukset on tehty nuoria soittajia varten, joten niiden taso on 2/3- tai 3/3-kurssitutkintoja vastaava.

4 POHDINTA

4.1. Oppilaiden haastattelu

Reilun kolmen kuukauden harjoitteluprosessin päätyttyä haastattelin oppilaita kansanlauluihin ja kamarimusiikkiin liittyvin kysymyksiin. Esitin kysymykset ryhmän kaikkien jäsenten läsnäollessa.

1. Mitä ovat kansanlaulut?

Oppilaat määrittivät kansanlaulut kansalle omistetuiksi perinnelauluiksi. Aiemmin olen saanut muilta oppilailta usein vastauksen, ettei kansanlaulu ole käsitteenä ollenkaan tuttu. Olin ilahtunut siitä, että nämä oppilaat tiesivät, mistä oli kysymys.

2. Tunsitko ennestään soittamamme kappaleet ja mistä?

Yksi ruusu on kasvanut laaksossa -kappale oli kaikille soittajille outo, mutta muut soittamamme kappaleet he olivat kuulleet aiemmin. Tarkkaa mielikuvaa kappaleisiin tutustumisesta oppilailla ei ollut, mutta he epäilivät, että osa oli tullut tutuksi päiväkodissa. Myös mummojen muisteltiin laulaneen heille näitä kappaleita.

3. Huomasitko jotain yhteisiä tekijöitä kappaleissa?

Kansanlaulujen rakenteelliset yhtäläisyydet oli huomattu hyvin. Kappaleissa oli paljon kertauksia, ja kertaukset tehtiin joskus vain neljän tahdin mittaiselle jaksolle. Oppilaat muistivat myös, että melkein kaikissa kappaleissa oli tekemäni intro. Kappaleiden tunnelma oli heidän mielestään suomalaisen kuuloinen sekä sekoitus duurista ja mollista.

4. Mikä on mukavinta yhteissoitossa?

Oppilaat pitivät yhteissoiton parhaana puolena sitä, että monta ääntä soi yhtä aikaa, ja se

kuulostaa hienolta. He sanoivat myös, että yhdessä soittaminen on rennompaa kuin yksin soittaminen. Oppilaille oli lisäksi tärkeää, että saa viettää aikaa muiden soittajien kanssa uudella tavalla.

5. Mikä on haastavinta yhteissoitossa?

Pitkän mietinnän päätteeksi oppilaat sanoivat, että haastavinta on se, että menee helposti sekaisin omassa stemmassaan, kun kaikki soittavat erilaisia itsenäisiä osuuksiaan. He mainitsivat myös sen, että on hankalaa, kun ei pääse enää mukaan kappaleeseen, jos itselle sattuu jokin virhe. Oppilaiden mukaan he kuitenkin olivat oppineet odottamaan tiettyjä paikkoja, joissa tulivat taas mukaan soittoon.

6. Miten yhteissoitto eroaa yksin soittamisesta / unisonossa soittamisesta? Mitä pitää huomioida?

Oppilaat huomasivat yhteissoitossa syntyvän erilaisia sävyjä ja sointuja. Melodian soittajalle pitää antaa tilaa eikä voi soittaa väärin, etteivät muut mene sekaisin. He pitivät myös tärkeänä sitä, että toisia pitää kannustaa ja auttaa. Oppilaat sanoivat, että koko ajan pitää kuunnella toisia, vaikka se välillä saattaa sekoittaa omaa soittoa.

4.2 Loppuyhteenveto

Opinnäytetyöni yksi tavoite oli kansanperinteen siirtäminen. Tämä toteutui, koska oppilaat tuntevat nyt soittamansa kappaleet ja tietävät ne nimeltäkin. Lisäksi he osaavat määritellä hyvin, mitä kansanlaulut ovat, ja heissä heräsi kiinnostus niitä kohtaan. Toivon, että oppilaat laulavat ja soittavat kansanlauluja myös tulevaisuudessa.

Yhteissoiton sosiaalinen merkitys näkyi selvästi heti alusta alkaen. Jokainen kvartetin soittaja teki töitä yhteisen projektin eteen, mikä aiheutti välittömän yhteenkuuluvuuden tunteen. Oppilaat haluavat jatkaa klarinetin soittoa, kehittyä siinä ja pysyä samalla tasolla muiden soittajien kanssa. Heidän käyttäytymisestään näkyi toisista välittäminen ja toisten huomioiminen, ja he kannustivat toisiaan jatkuvasti. Oppilaiden keskinäisen

kiintymyksen vahvistumisen lisäksi opettajan kanssa yhdessä tekeminen sai aikaan läheisemmän opettaja–oppilas-suhteen. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma kertoo, että yhteissoiton opetuksessa painottuvat sosiaaliset taidot ja keskinäinen vuorovaikutus (Opetushallitus 2002, 16).

Musiikillisesta näkökulmasta yhteissoitto kehitti eniten oppilaiden kykyä kuunnella toisiaan. Projektin alussa jokainen soitti vain sinnikkäästi omaa osuuttaan välittämättä siitä, mitä ympärillä tapahtuu. Vähitellen oppilaat kuitenkin alkoivat hakea tukea toistensa stemmoista ja tiesivät, mitä kukakin soittaa eri kohdissa. Erityisesti rytmien yhteen nivominen oli haastavaa, mutta lopulta oppilaat alkoivat soittaa rohkeammin päällekkäisiä rytmejään. Jokaisen ollessa vuorotellen solistina kaikki osasivat balansoida oman soittonsa stemman roolin mukaisesti. Teknisiä haasteita riitti kaikilla soittajilla, mutta oppilaat ylittivät itsensä ryhmäopetustilanteessa, kun oli pakko pysyä mukana soitossa. Oppilaat pelkäsivät aluksi virheiden tekemistä, mutta lopulta tilanne kääntyi niin päin, että he soittivat koko ajan rohkeammin. Rytmiiän lisäksi kappaleiden haasteellisin puoli oli niiden rakenne. Oppilaat eivät olleet tottuneet lyhyiden kertausten tekemiseen, eivätkä hyppymerkinnät olleet heille täysin tuttuja.

Yhteismusisoinnin todetaan yleisesti ohjaavan vapautuneeseen ja iloiseen musiikilliseen ilmaisuun (Penttilä, 2010, 5). Oppilaani ovat yksilötunneilla kohtalaisen varovaisia soittajia, mutta ryhmätilanteissa heissä alkoi näkyä uusia puolia. He selvästi pitivät toisilleen esiintymisestä, ja heidän soittonsa muuttui paljon rohkeammaksi. Oppilaat myös innostuivat hakemaan kappaleisiin erilaisia tunnelmia, mikä viittaa ilmaisutaidon vahvistumiseen.

Kappaleiden taso vastasi enimmäkseen odotuksiani. Jotkin omasta mielestäni helpot paikat osoittautuivat kuitenkin aluksi hieman hankaliksi, ja jotkin vaikeiksi luulemani paikat puolestaan sujuivat ongelmitta. Tempon pitäminen oli haasteellista jokaisessa kappaleessa. Se pyrki hidastumaan varsinkin nopeammissa rytmikuvioissa, ja muut soittajat reagoivat heti tempomuutoksiin, mikä toisaalta on myös positiivinen merkki toisten kuuntelemisesta. Sovituksissa oli sopivasti haastetta jokaiselle soittajalle. Kappaleen sopiva haastavuus on tärkeää motivaation kannalta, koska liian vaikea kappale saattaa saada oppilaan luovuttamaan, ja liian helppo ei taas anna oppilaille

mitään syytä harjoitella ja voi herättää tunteen hänen taitojensa aliarvioimisesta.

Projektin yksi tavoite oli myös se, että jokainen soittaja saisi siitä itselleen jotain uutta ja pysyvää. Oppilaat toimivat kanssani sovitusten ensisoittajina ja kehittivät monipuolisesti musiikillisia taitojaan harjoituskauden kuluessa. Myös heidän tekninen ja tulkinnallinen puolensa soittamisessa kehittyi pysyvästi. Oppilaat huomasivat omien taitojensa vahvistumisen kevään kuluessa, joten asettamani tavoite täyttyi.

Harjoituksissamme vallitsi rento ja enimmäkseen innostunut ilmapiiri. Toisinaan oppilaat olivat väsyneitä, ja heidän oli vaikea keskittyä. Oma auktoriteettini joutui näissä tilanteissa välillä koetukselle, kun oppilaat kävivät levottomiksi. He kuitenkin kunnioittivat minua ja tekivät kaikkensa, jotta harjoitukset sujuisivat. En myöskään halunnut tehdä harjoitustilanteista painostavia, vaan annoin aikaa oppilaiden kysymyksille ja suhtauduin ymmärtäväisesti heidän ongelmiinsa. Usein harjoituksissamme aika kului todella nopeasti, kun töitä tehtiin tiiviisti.

Minulle tuli yllätyksenä se, miten paljon aikaa kappaleiden harjoitteluun kukaan kaikkiaan vei. Oppilaat oppivat omat osuutensa nopeasti ja harjoittelivat innokkaasti myös toistensa stemmoja. Yksityistunneilla harjoittelimme oman stemman jälkeen niin, että soitin itse vaihdellen muiden stemmoja samaan aikaan oppilaan osuuden kanssa. Se sujui heti melko helposti, mutta kun kaikki olivat paikalla soittamassa, oppilaat menivät aluksi herkästi sekaisin nuoteissaan. Etukäteen ajattelin, etten pystyisi kuuntelemaan kaikkia stemmoja yhdessä soittaessamme, mutta ne olivat tulleet minulle niin tutuiksi, että pystyin auttamaan oppilaitani virhekohtissa.

Oppilaani ovat Oulun kaupungin musiikkiluokkalaisia ja pidän heille 32 opetustuntia lukuvuodessa. Toivoisin, että tuntimäärään lisättäisiin yhteistunteja. Minulla on valtuus käyttää opetustunnit haluamallani tavalla, mutta niiden määrä on kovin vähäinen, jos yhteissoittoon käytetään useita kertoja. Musiikkiopistoissa käytössä olevan 30+5-järjestelmä toimisi hyvin musiikkiluokkienkin opetuksessa. Tässä järjestelmässä on viisi yhteistuntia kolmenkymmenen yksilötunnin lisäksi. Muutkin opettajat ovat kokeneet tuntien vähäisyyden ongelmaksi. Penttilä (2010, 34) kertoo tutkimuksessaan käyttäneensä osan oppilaiden yksilötunneista yhteissoittoon, mutta käytännössä yhteisen

ajan järjestäminen on kuitenkin hankalaa, kun ryhmään kuuluu monta soittajaa. Toinen mahdollisuus oli pitää harjoituksia opettajan omalla ajalla, mutta 30+5-järjestelmä toi lopulta hänen opetusviikkoihinsa ratkaisun.

Tein sovituksia sointujen pohjalta ja valmistin yhden stemman kerrallaan. Kuuntelin stemmojen yhteensopivuutta pianolla, joten minulla ei ollut todellista kuvaa siitä, miten ne toimisivat klarineteilla soitettuina. Minulle oli positiivinen yllätys se, että sovitukset sopivat niin hyvin klarineteille. Joitakin tahteja muokkasin parin harjoituksen jälkeen sujuvammiksi, mutta enimmäkseen olin tyytyväinen sovituksiin.

Klarinetti on monipuolinen instrumentti, jolla on laaja ääniala ja dynaaminen skaala sekä monipuolinen sävyjen kirjo. Soitin taipuu teknisiltä ja soinnillisilta ominaisuuksiltaan tyyliin kuin tyyliin. Mielestäni klarinetti on loistava “tulkki” melankolisille kansanlauluille, joten saimme luoduksi kappaleisiin hyvän tunnelman. Huomasin oppilaidenkin etsivän erilaisia sävyjä soittoonsa, kun teknisten vaikeuksien yli oli päästy ja kappaleet alkoivat olla tuttuja.

Opinnäytetyöni tärkeimmät tavoitteet olivat yhteissoitosta nauttiminen ja sen kehittävä tarkoitus. Nämä toteutuivat selvästi projektin aikana, ja jokainen mukana ollut soittaja sai itselleen tärkeitä uusia tietoja ja taitoja, opettaja itse mukaan lukien. Soitettavan ohjelmiston monipuolisuus ja vaihtelevat työtavat myös piristivät meidän kaikkien kevätlukukautta. Harjoituskausi oli opettavainen ja mielenkiintoinen kokemus.

LÄHTEET

Anttila, M. & Juvonen, A. 2002 Kohti kolmannen vuosituhanen musiikkikasvatusta. Saarijärvi: Gummerus.

Korhonen, A. 2008 Kevyen musiikin ryhmäopetuksen kehittäminen Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikin koulutusohjelmassa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Kehittämishankeraportti.

Nelson, S. 1987 *Beginners please*. London: Boosey & Hawkes

Opetushallitus 2002. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma. Helsinki: Edita

Penttilä, M. 2010. ”Kappaleet oli niin hienon kuuloisia, että oikeen kylmiä väreitä kulki...” Yhteissoitto osana 13–16-vuotiaiden jousisoittajien soitonopiskelua. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Pro gradu-tutkielma.

Ruippo, M. 2001 *Sovittajalle soppaa, melodialle kaveri*. Oriveden opisto. Musiikkilinja. Luentomateriaali.

Suni, R. 2006. Viulistien yhteissoiton merkitys soitonopetuksessa ja sen vaikutus motivaatioon. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Pro gradu-tutkielma.

Saunavihdät

Sov. Saara Nivala

trad.

Em B⁷ Em

Clarinet in B \flat *Solo* *mf*

Clarinet in B \flat *mf*

Clarinet in B \flat *mp*

Clarinet in B \flat or Bass Clarinet *mp*

5 B⁷ Em Am

Cl. *Solo* *mp*

Cl. *Solo* *mf*

10 Em B⁷ 1. Em 2. Em

Cl. *rit.*

Yksi ruusu on kasvanut laaksossa

Sov. Saara Nivala

trad.

Andante ♩=70

Chords: Dm A7 Dm

Clarinet in Bb (1st): *mf*

Clarinet in Bb (2nd): *mp*

Clarinet in Bb (3rd): *Solo f*

Clarinet in Bb or Bass Clarinet: *mf*

5

Chords: Dm Gm Dm F C7 F A7

Cl. (1st): *mp*

Cl. (2nd): *mp*

9

Chords: Dm C F Bb Gm A7

Cl. (2nd): *mf*

LIITE 3/7

12

1.

Clarinet in B \flat

Clarinet in B \flat

Clarinet in B \flat

Clarinet in B \flat

mf

f

mf

16

2.

Cl.

Cl.

Cl.

Cl.

mf

Detailed description: This is a musical score for a woodwind section. The top system contains four staves for Clarinet in B \flat . The bottom system contains four staves for Clarinet (Cl.). The music is in 4/4 time and B \flat major. The first system starts at measure 12 and includes a first ending bracket. The second system starts at measure 16 and includes a second ending bracket. Dynamics include *mf* and *f*. The score concludes with a double bar line and repeat dots.

Tirlirlittiä

Sov. Saara Nivala

trad.

Intro **Allegro**

Clarinet in Bb

Clarinet in Bb

Clarinet in Bb

Clarinet in Bb

Dm A7

mf *mf* *mf*

poco rit. *poco rit.* *poco rit.*

5 A Dm A tempo A7 Dm

Cl.

Cl.

Cl.

Cl.

f *mp* *mp* *mf*

9 A7 Dm

Cl.

Cl.

Cl.

Cl.

LIITE 5/7

13 B Dm C A7

Clarinet in B \flat *mf*

Clarinet in B \flat *Solo f*

Clarinet in B \flat *mf*

Clarinet in B \flat *mp*

16 Dm C 1. A7 Dm

Cl. *mf*

21 2. A7 Dm

Cl. *f*

Cl. *mp*

Cl. *mf*

Cl. *mp*

Kullan ylistys

Sov. Saara Nivala

trad.

Intro Adagio ♩=58

Clarinet in B \flat *mf*

Clarinet in B \flat *mp* *mf*

Clarinet in B \flat

Clarinet in B \flat
or Bass Clarinet *mp* *mf*

mf

7 A Allegretto ♩=82

Cl. *mp*

Cl.

Cl. *Solo f*

Cl. *f*

Gm D Eb Cm D7 Gm D7

11 B

Cl. *Solo f*

Cl.

Cl. *mp*

Cl.

Bb D7 Gm Cm D7 Gm F

15 Intermezzo

Clarinet in Bb

Clarinet in Bb

Clarinet in Bb

Clarinet in Bb

mf Adagio ♩=58

19

Gm Cm Eb D7 Gm

Cl. D.S. al Coda mf

Cl. mf

Cl. D.S. al Coda mp

Cl. mf

Detailed description: This page contains two systems of musical notation for Clarinet in Bb. The first system, starting at measure 15, is titled 'Intermezzo' and is in 2/4 time with a key signature of two flats. It features four staves. The first staff begins with a forte (f) dynamic, playing eighth notes. The second staff begins with mezzo-forte (mf) dynamics, playing sixteenth notes. The third staff also begins with f dynamics, playing eighth notes. The fourth staff has a whole rest. The second system, starting at measure 19, is titled 'Adagio' with a tempo marking of ♩=58. It features four staves. The first and second staves are marked 'D.S. al Coda' and 'mf'. The third staff is marked 'D.S. al Coda' and 'mp'. The fourth staff is marked 'mf'. Chord symbols Gm, Cm, Eb, D7, and Gm are placed above the staves. The music consists of quarter and eighth notes with various slurs.

